

TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU'NUN İDARİ VE HUKUKİ YAPISI AÇISINDAN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI ve ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İŞİĞİNDA TAHKİM KURULU'NUN YAPISINA İLİŞKİN ÖNERİLER

*Yrd. Doç. Dr. Serkan ÇINARLI **

ÖZET

Spor organizasyonları özellikle futbol bugün çok geniş kitlelere hitap eden büyük ekonomik etkinliklerdir. Federasyonlarca verilen kararların yargı sürecinde uzun süre belirsiz kalması, bu dinamik yapıyla bağdaşmamaktadır. Anayasa Mahkemesi, Tahkim Kurulu kararlarını yargı denetimine açmıştır. Sporun dinamik yapısı nedeniyle yasama organı tarafından Anayasa çok hızlı şekilde değiştirilmiştir. Tahkim Kurulu kararları yeniden yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Ancak mevcut yapı, kamuoyunda birtakım kaygıları gidermekten uzak olduğundan bu çalışmada kararların tarafsızlığını sağlayıcı bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tahkim Kurulu, Futbol Federasyonu, Anayasa Mahkemesi

CONSTITUTIONAL COURT DECISION IN TERMS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL STRUCTURE OF TURKISH FOOTBALL FEDERATION AND SUGGESTIONS RELATED TO THE STRUCTURE OF ARBITRATION COMMISSION IN THE LIGHT OF THE CONSTITUTION AMENDMENT

ABSTRACT

Sports organizations, especially football are major economic activities that are widely acclaimed. The decisions given by the sports federations are generally undetermined in the judicial process and this situation does not comply with this dynamic structure. The Arbitration Commission decisions were included to the scope of judicial review by the Constitutional Court. However, the Constitution has been quickly amended by the Parliament due to dynamic structure of football. Therefore, the decisions of the Arbitration Commission are again excluded from judicial review. Current structure

* İzmir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

reveals various concerns in public opinion. In this study, we aim to bring forward some suggestions that will enable objectiveness of the decisions.

Key Words: Arbitration Commission, Football Federation, Constitutional Court

GİRİŞ

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) yönetim kurulu ve disiplin kurulu kararlarına karşı TFF Tahkim Kuruluna itiraz etme hakkı dışında bu kararlara karşı yargı yolunu kapayan yasa hükmü uzun zaman yürürlükte kalmıştır. Profesyonel futbolun dinamiklerinin farklı oluşu, çok hızlı karar alma zorunluluğu karşısında, kararlarının tamamen yargı denetimi dışında tutulmasının hukuksal olarak kabulünün zorluğu arasındaki çelişki tartışılmakla beraber, TFF Tahkim Kurulunun seçim yöntemi ve bağımsızlığı ayrı bir tartışma yaratmaktaydı.

Ankara Spor Kulübü'nün, Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu kararını yargıya taşımaya ve Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının, Anayasa'nın 7., 9., 10., 36., 38., 125. ve 138. maddelerine aykırılığı savıyla iptali başvurusu ve nihayetinde TFF kararlarına karşı TFF Tahkim Kurulu dışında başka bir yargı merciine başvurulamamasına ilişkin yasa hükmünün Anayasanın 36. maddesine aykırı bulunarak iptali, çok önemli yeni bir süreci başlatmıştır.

Bu çalışmada, TFF yönetim ve disiplin kurulu kararlarına karşı TFF Tahkim Kurulu dışında yargı yolunun kapatılmasına ilişkin yasa hükmünün, Anayasanın 36. maddesine aykırılığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nce iptali sonrasında, Anayasa m. 59'da yapılan değişiklik¹ ile TFF Tahkim Kurulu'nun mevcut yapısında ki eksikliklere profesyonel futbolun dinamiğine uyum sağlayacak çözüm önerileri getirmek ve güncel soruna dikkat çekmek amaçlanmıştır.

1. TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU

Spor federasyonlarının önemi; özellikle spor hayatında, kuralların tespiti, karşılaşmaların düzenlenmesi, sporcuların yetişmesi ve uluslararası müsabakalarda yarışmaları, uluslararası federasyonlara üyelikleri itibarıyla

¹ 6214 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, **RG T:**29.03.2011, **RG S. :** 27889

daha da bir anlam ifade etmektedir². Hem dünyada hem de Türkiye'de futbolun yükselen değer olduğu göz önüne alındığında, bu alanda yetkin bir kurumun olması kaçınılmaz bir hal almıştır.

Türk sporunun geldiği son merhale, yapılan son değişiklikler çerçevesinde 5894 sayılı Kanun'un son halini alması ile Futbol Federasyonu'nun kuruluşunun yeniden düzenlenmesi olmuştur. Bu Kanunla, Futbol Federasyonuna, diğer federasyonlardan farklı bir hukuki kimlik verilmiştir³. Nitekim özel hukuk hükümlerine tabi olma ayrıcalığı, Türk hukukunda olmayan bir örnekle bu Kurumun düzenleme şekli olmuştur. Futbol, ilk profesyonel spor dalı ve Futbol Federasyonu ilk özerk federasyon olmuştur. Ancak diğer spor dallarına oranladığında, futbol dışındaki spor dallarının aynı gelişimi göstermediği görülür. Zira halen ülkemizde en profesyonel spor dalı futbol olarak kabul edilmekte, diğer spor dallarının tamamı amatör olarak nitelenmektedir. Futboldan federasyonu ile başlayan ve daha sonra bütün spor federasyonlarına da Kanun ile özerklik getirilmişse de, pratikte hiçbir federasyon, Futbol Federasyonu kadar özerk olamamıştır⁴.

Futbol Federasyonu'nun özerk olduğunu tanımlayan çerçeve statüde; Özerk Federasyon, 3289 sayılı Kanunun Ek 9. maddesi hükümlerine göre oluşturularak tüzel kişilik kazanan, organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen, özel hukuk hükümlerine tabi federasyon olarak tanımlanmıştır (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü, m.4). Bu yönü ile özerkliğin amacının, hizmetlerde etkinliği ve verimliliği gerçekleştirme olduğu söylenebilir⁵.

² Rifat **ERTEN**, *Türk Sporunun yapısal düzeni*, s.128, <http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/118-137.pdf> (Erişim:05.05.2011)

³ 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.1 "Bu Kanunun amacı; her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

⁴ Hüseyin Alpay **KÖSE**, *Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri*, s. 29, http://sites.khas.edu.tr/tez/HusevinAlpavKose_izinli.pdf (Erişim:05.05.2011)

⁵ Tekin **ÇOLAKOĞLU**, *Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri*, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_700.htm (Erişim:05.05.2011)

Şüphesiz ki; özerklik hem idari hem de mali anlamda olmalı ki; bu amaca ulaşılabilir. TFF'nin mevcut özerk idari yapısı korunarak; çağdaş yönetim anlayışı çerçevesinde, liberal piyasa mekanizmalarına uyum sağlayacak mali özelliklere sahip "konfederasyon" tipi bir yapılanmaya dönüştürülmesi bir alternatif olarak sunulmaktadır⁶.

TFF, özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi olarak farklı bir statüye sahiptir. Bu statüyü bildiğimiz bir yapılanma ile nitelendirmek güçtür. Zira TFF, ne dernektir ne vakıftır. Şirket ise hiç değildir. TFF, özerkliğe sahip olmakla birlikte kamu kurumu niteliğinde olmadığından yetki ve görevleri nevi şahsına münhasır atipik bir yapılanmadır⁷.

Ülkemiz ile dünyadaki spor yapılanması karşılaştırıldığında, TFF'nin kuruluşunu ve özerkliğini kanunla sağlayan başka bir ülke bulunmamaktadır⁸. Avrupa'ya baktığımızda; spor örgütleri bir sivil toplum örgütü olarak ortaya çıkmış ve kendi kurallarını uluslararası örgütleri de dikkate alarak kendileri koymakta, ayrıca bu kuralların denetimini kendi yargılama sistemleriyle takip etmektedir. Ülkemizdeki durum daha çok bu alanın devlet eli ile geliştirilmeye çalışıldığı ve sivil toplumun bu şekilde oluşturulduğu söylenebilir.

İdare hukuku açısından; Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığının, Başbakanlığın "İlgili Kurulu" olarak görünmesi ve Devlet Bakanları arasında görev paylaşımına ilişkin Başbakanlık Genelgelerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile beraber bir Devlet Bakanının sorumluluğuna verilmesi 3046 sayılı Yasanın⁹ "ilgili kuruluş" tanımına göre bir hukuki, idari ve mali statüye sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu kabul edildiğinin bir göstergesidir¹⁰. Hizmet yerinden yönetim spesifik bir

⁶ Sebahattin **DEVECİOĞLU**, *Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği*, s.9, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_31134.pdf (Erişim:05.05.2011)

⁷ A.Ş **GÖZÜBÜYÜK**, T. **TAN**, *İdare hukuku*, C.1 İst, 1998, s.301

⁸ **KÖSE**, s.29-30

⁹ 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hk. 174 S. KHK İle 13.12.1983 Gün ve 174 S. Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları H. KHK'nin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi H. 202 S. KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun m.11

¹⁰ Sebahattin **DEVECİOĞLU**, *Türkiye'de Futbolun Kurumsallaşması*, s.12, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_34134.pdf (Erişim:05.05.2011)

hizmetin, merkez teşkilatından ayrı bir hukuki varlığa sahip kuruluşlar tarafından verilmesi ve yönetilmesi anlamına gelir ki; burada özerklik hizmetin kendisine tanınmaktadır¹¹. Klasik kamu hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla geleneksel olarak devletin üstlendiği kamu hizmetlerinin ayrı bir kişilik olarak teşkilatlandırılması neticesinde ortaya çıkmışlardır. Ülkemizde, hizmet yerinden yönetim birimlerinin sayısı az olmadığı gibi, belirli bir kamu hizmetini gördüklerinden bu kurumlarda ihtisas (uzmanlık) ilkesi hâkimdir¹².

1.1. Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu

Tahkim müessesesi, hukuk sistemimizde 1086 sayılı HUMK'un 516 ile 536 maddeleri arasında düzenlenmiştir¹³. Tahkim; "bir hak üzerinde uyuşmazlığa düşmüş olan iki tarafın anlaşarak, bu uyuşmazlığın çözümlenmesini özel kişilere bırakmalarına ve uyuşmazlığın bu özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanmasına" denir¹⁴. Bir hak üzerinde, uyuşmazlığa düşmüş olan iki tarafın anlaşarak bu uyuşmazlığın çözümlenmesini, özel kişilere bırakmaları ve uyuşmazlığın bu özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanması, tahkim müessesesi ile sağlanmaktadır¹⁵. Bu niteliği ile devletin genel yargı yetkisinin yanında istisnai bir nitelik taşımaktadır¹⁶.

Tahkim ile aslında özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıkların, devletin yargı organlarına gitmeden daha kısa süre içerisinde yine

¹¹ Serkan AĞAR, *Kamu Kurumları(Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi*, TBB Dergisi, S.65,2006, s.280

¹² Bahtiyar AKYILMAZ - Murat SEZGİNER - Cemil KAYA, *Türk İdare Hukuku*, Seçkin, Ankara 2009, S.177

¹³ 6100 sayılı HMK 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe gireceğinden bu çalışmanın kaleme alındığı mayıs 2011 itibariyle mevcut hükümler esas alınmıştır. 6100 sayılı HMK'da tahkim müessesesi m. 407 vd. düzenlenmiştir.

¹⁴ Baki KURU; Ramazan ARSLAN; Ejder YILMAZ; *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 21. b., s.847

¹⁵ Tamer SOYSAL, *Kulüp İle Profesyonel Futbolcu Arasındaki Sözleşmeler Ve Sözleşmelerden Doğan İhtilaflarda Yargı Yeri*, www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.sayi/tamersoyosal.pdf (Erişim:05.05.2011)

¹⁶ Erkan KÜÇÜKGÖNGÜR, *Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği*, s.141, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2001-50-02/AUHF-2001-50-02-Kucukgungor.pdf> (Erişim:05.05.2011)

alanlarında ve uyuşmazlık konularında uzman hakemler vasıtası ile çözümlenmesi amaçlanmıştır¹⁷. Tarafların iradi olarak başvurabilecekleri uyuşmazlık çözüm yolu ihtiyari tahkim, uyuşmazlığın çözümü ile ilgili zorunlu yol olarak tahkim yolu öngörülmüşse mecburi (zorunlu) tahkim olarak adlandırılır. Mecburi tahkimde, tahkim yolu özel kanunlarda düzenlenmiş ve bu düzenlemelerle tahkim üyelerinin seçimleri ve çalışma usulleri belirlenmiştir¹⁸. Mecburi tahkimin öngörüldüğü davaları taraflar mahkemeye götüremeyeceklerinden, kanunla gösterilen Tahkim Kurulu'na başvurmak zorundadırlar¹⁹. TFF tahkim usulü de zorunlu tahkim olarak nitelendirilmiştir²⁰. Mecburi tahkim müessesesi HUMK m. 516 ve devamında özel olarak düzenlenmemiştir; ancak HUMK'a göre; tahkim usulünde dahi olağan kanun yollarına başvuru mümkün iken, TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı başka bir yargı yoluna başvurulamayacağına ilişkin düzenleme hem Anayasa'da yapılan değişiklikle²¹ hem de Kanunda (5894 sayılı Kanun m. 6/4) mevcuttur.

Hukuki açıdan bakıldığında, Tahkim Kurulu'nun futbol maçlarında oyun kurallarının uygulanması açısından vermiş olduğu kararlar, hukuk âleminde doğurduğu sonuçlar bakımından kesin olması kaçınılmazken; tahkim kurulunun, futbolcu ile kulübü arasında yapmış olduğu sözleşmeden kaynaklanan ihtilaflarda kesin kararlar vermesi, bu kararların yüksek

¹⁷ Bayram Ali **HACIMUSTAFAOĞLU**, *Anayasa Mahkemesi TFF Tahkim Kurulu Kararının Değerlendirmesi*
<http://www.bayramalihacimustafaoglu.av.tr/?p=142> (Erişim:05.05.2011)

¹⁸ Kemal **DAYINLARLI**, *HUMK' da düzenlenen ihtiyari İÇ TAHKİM*, 2. Baskı, Ankara 2004, s.10.

¹⁹ **KURU-ARSLAN-YILMAZ**, s.848

²⁰ 5894 sayılı Kanun m. 6 “*Tahkim Kurulu, bu Kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olup TFF' nin en üst hukuk kuruludur..*”

²¹ 6214 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun m.1 “7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 59 uncu maddesinin kenar başlığı“B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. “Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciiine başvurulamaz.”

yargının denetiminden geçmemesi Anayasa'nın m. 17 ve m. 36 kapsamında hak arama hürriyetine aykırılık teşkil edeceği tartışma konusu yapılmıştı²².

Futbol faaliyetlerinden doğan ihtilafların çözümünde tahkim esası getirilmiş ve TFF bünyesinde yer alan Tahkim Kurulu oluşturulmuştur. Dolayısıyla, TFF yapısında yer alan her türlü futbol faaliyetinden doğan uyuşmazlıkların karara bağlanması kanunla özerk ve bağımsız çalışan Tahkim Kurulu'na bırakılmıştır. Burada öngörülmüş mecburi tahkim ve yargılama neticesinde verilecek kararların yargısal denetimi Anayasa Mahkemesi'nin kararına kadar yargısal denetimin dışında olmasa idi, tahkim devletin yargı egemenliğinin ihlali sayılmayacaktı. Nitekim ihtiyari tahkimde, özel hukukun özelliğinden olan tarafların iradesinin üstünlüğüne dayanarak, tarafların aralarındaki anlaşmazlığı çözecek kişilerin (hakemlerin) varlığı pekâlâ mümkündür²³. Bu durumun neticesinde yasamanın çıkardığı bir yasa işlemi ile belli bir konu "tabi hâkim" ilkesinden kaçırılarak "yargısal denetim bağımsızlığı benzeri" bir durum yaratılmıştır²⁴. İhtiyari tahkimde dahi, taraflar iradeleri ile gittikleri hakemin kararlarını yargıya taşıma imkânına sahipken mecburi tahkimde verilen kararların yargısal denetimin dışında tutulması izahtan uzaktır.

TFF Tahkim Kurulu, 1988 yılında kabul edilen 3461 sayılı Kanun ile oluşturulmuş, daha sonra 3813 ve son olarak 5894 sayılı Kanunlar ile varlığını devam ettirmiştir. 5894 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesine göre Tahkim Kurulu, TFF'nin en üst hukuk kurulusudur ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarında belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar mercidir. Tahkim Kurulu, bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olarak nitelendirilmiştir. Tahkim Kurulu için, "futbolun Anayasa Mahkemesidir"²⁵ anlayışı, Anayasa Mahkemesi'nin çalışma konumuz kararıyla köklü bir değişikliğe uğrayacağı düşünülürken yapılan son Anayasa değişikliği ile aynı konumunu sürdürmektedir.

1.2. TFF Tahkim Kurulu'nun Yapısı ve Görevleri

²² Ferdi ÖZER, Futbolun Yüksek Mahkemesi, Hukuk Gündemi, S.7, Bahar 2007, s. 93.

²³ Hakan PEKCANITEZ - Oğuz ATALAY - Mustafa ÖZEKES, *Medeni Usul Hukuku*, 9. B, Ankara, 2010, s.693

²⁴ Serkan AĞAR, *Türk Futbol İdaresinde Türk Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi*, TBB Dergisi, S.63, Mart Nisan, 2006, s.312-313

²⁵ Erdener YURTCAN, *Ulusal ve Uluslararası Boyutta Futbol Hukuku*, s. 283, www.sporbilim.com/dosyalar/Paneller-A.pdf (Erişim:05.05.2011)

TFF'nin taraf olduğu hukuki uyuşmazlıkların çözümü; yasa ile yargının görevi dışına çıkarılmıştı. Yargılamanın daha seri olarak çözümleneceği, teknik kişilerden oluşan Tahkim Kurulu'nda çözülmesi her ne kadar yerinde bir uygulama olsa da tahkim kararlarının yargı denetimi dışında tutulmasının hukuk devleti ilkesi ile pek de bağdaştığı söylenemez.

Uyuşmazlıkları ilgililerinin başvurusu üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlamak görevi, TFF içinde yer alan hatta Federasyon yönetimi tarafından belirlenen (Bu durum bağımsız olarak çalışması gereken bir kurumun bağımsızlığına gölge düşürdüğü için eleştirilmektedir.) beş hukukçu üyeden oluşan Tahkim Kurulu'na verilmiştir

5894 sayılı Kanun uyarınca Tahkim Kurulu, bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim merciidir. Yasada Tahkim Kurulu; TFF'nin en üst hukuk kurulu ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar merci olarak tanımlanmıştı. Bu durum, 6214 sayılı Kanunla Anayasa m.59 da yapılan değişiklik ile de "Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz" hükmüyle pekiştirilmiştir.

Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlayacağı ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı Anayasa Mahkemesi iptal kararına ve hemen sonrasında 6214 sayılı Kanun ile Anayasa m. 59 da yapılan değişikliğe kadar Yasada (5894 sayılı Kanun) düzenlemişti.

Buna göre Tahkim Kurulu;

a) Federasyon ile kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, sağlık personelleri ve diğer yetkililer hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilen kararları,

b) Amatör ve Profesyonel Disiplin Kurullarının kararları,

c) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararları,

e) Etik Kurulu kararları,

f) Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ve talimatları uyarınca nihai karar verme yetkisine sahip diğer kurulların verdikleri hukuki sonuç doğuran kararlar,

g) Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatlar ile ilgili uyuşmazlıkları ilgililerinin başvurusu üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlamaktadır

Tahkim Kurulu, Federasyon Başkanı'nın teklifi ve Yönetim Kurulu'nun kararı ile en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip hukuk fakültesi mezunları arasından seçilecek bir Başkan ile altı asıl, altı yedek üyeden oluşur (Tahkim

Kurulu Talimatı madde 3) . Kurul en az beş asıl üye ile toplanır ve hazır bulunan üyelerin oy çokluğu ile karar alır. Oy kullanmak zorunlu olup, çekimser oy kullanılmaz (Tahkim Kurulu Talimatı madde 12).

Tahkim Kurulu'nun kuruluş ve görevlerine baktığımızda, özel kanunla oluşturulmuş mecburi tahkim olduğunu görürüz. Üyelerin seçimi ve teşekkülü, bağımsızlıkları teminat altındadır. Üyeler, görevleri yerine getirirken bağımsız olup, verdikleri kararları kesindir. Buradaki kesinlikten "*Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili Kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların, başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamının*"²⁶ çıkarılması gerekir. Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek yargı organları, Tahkim Kurulu'nun verdiği örnek kararlar ile 3813 sayılı Kanunun anılan hükümlerine uyduklarını göstermişlerdir²⁷. Tahkim Kurulu, görevlerinde bağımsızdır. Buradaki bağımsızlık, Tahkim Kurulu üyelerinin bağımsızlığı anlamındadır. Bu da; üyelerin hiçbir kurum ve kişiden emir alamayacağı, çalışmalarını hukukun evrensel prensipleri doğrultusunda vicdani kanaatlerine göre yürüteceği anlamına gelir. Tahkim Kurulu üyeleri, önlerine gelen uyuşmazlığı belli bir zaman diliminde ve önceden belirlenmiş usul hukuku prensiplerine göre çözümler.

Bu arada neden Tahkim Kurulu'na ihtiyaç duyulduğunun üzerinde durmakta yarar vardır. Gerçekten Mahkemelerin mevcut durumda karar alma

²⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas: 2004/13-722, Karar: 2004/707, Tarih: 15.12.2004, http://www.demirbas.av.tr/tr/icerik.goster.120_tff-tahkim-kurulu-kararlarinin-ilam-niteliğinde-olmaması.html (Erişim:05.05.2011)

²⁷ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 15.10.1990 tarih, 1990/13894 Esas Sayılı kararında "Anılan yasada öngörülen tahkim usulünün mecburi tahkim niteliğinde olduğu, kararların kesin olduğunun 3813 sayılı yasanın 13 ve 14. maddelerinde ayrı ayrı belirtildiği, bu durumda HUMK'un 432. maddesi gereğince Tahkim Kurulu Kararları'nın kesin olduğu karara bağlanmıştır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 24.12.1991 tarih, 1991/622-616 sayılı kararı ile "mahkemenin görevsizlik kararı ile dosyanın HMUK'un 438 maddesi gereğince Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'na gönderilmesini emretmiştir. Ankara 6. İdare Mahkemesi, 1992/1657 Esas 1993/7 sayılı kararı ile "Olayda, dava konusu yapılan işlem, hakem ile Türkiye Futbol Federasyonu arasındaki ihtilafın çözümüne ilişkin olduğuna göre, uyuşmazlığın sonuçlandırılmasında anılan bu yeni düzenlemeye göre, HUMK'a göre çalışan ve verdiği kararlara karşı başvuru yolunda aynı kanunun Tahkim başlıklı 516-536. maddelerine tabi olan Tahkim Kurulu yetkilidir" şeklinde hüküm vermiştir

hızları düşünüldüğünde, bunun hiçbir şekilde Futbolun dinamiği ile karşılaşması mümkün değildir. Bir örnekle konuyu açıklamaya çalışalım. Disiplin kurulu kararıyla ceza alan bir yıldız futbolcunun maçta oynamaması nedeniyle o kulübün maçı kazanamaması ve aylar sonra “*bu cezanın mahkemeye iptali durumunda o futbolcu oynasa idi maçı kazanabilirdik ve bu nedenle şampiyonlar liginde oynamayı kaçırdık*” iddiasıyla tazminat talep etmesi gibi birçok sıkıntı yaşanabilirdi. O nedenle, Futbol içerisinde mutlaka ihtisas mahkemesi ya da iki dereceli bir tahkim sistemi bulunmalıdır²⁸. Spor hukukunda uzman hâkimlerin yetişmesi bir an önce sağlanarak asıl adaletsiz sonuçların oluşması engellenebilir. Ayrıca, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, yargı denetiminden tedirgin olmamak gerekir.

1.3. Tahkim Üyeleri ve Yargı Bağımsızlığı

Yukarıda Tahkim Kurulu'nun bağımsızlığı ile tartışmadan kısaca söz etmiştik. Şu an yürürlükte olan 5894 sayılı Kanun'dan önceki uygulamalarda durum, her ne kadar vahim olsa da günümüz uygulamasında bağımsızlık konusundaki tereddütlerin giderildiği pek söylenemez. 2007 yılında yapılan değişiklikten önce 17.6.1992 tarihli 3813 sayılı Kanuna göre Tahkim Kurulu, Futbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından seçilirdi. Fakat uygulamada, Genel Kurula sunulacak Tahkim Kurulu listesi Futbol Federasyonu başkan adayı tarafından oluşturulmaktaydı. Futbol Federasyonu Genel Kurulu'nun kulüp temsilcileri ağırlıklı olmasından dolayı TFF Tahkim Kurulu'nun oluşumunda tarafsızlığın zedelendiği yolunda görüşler mevcuttu²⁹. Futbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından oluşturulan Tahkim Kurulu'nun kararlarının, objektif hukuk kurallarından uzak ve yanlı olabileceği endişesi haklı olarak sürekli mevcudiyetini korumaktadır.

5894 Sayılı Kanunda ise; Federasyon Başkanı'nın teklifi ve Yönetim Kurulu'nun kararı ile en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçular

²⁸ “Özgün Spor Mahkemesi veya sistem içinde sportif ihtilaflara bakacak bir mahkeme kurduğunuzda, bu yargının uzman hakimlerinin nereden bulunacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda uzman yargıçlar yetiştirinceye kadar, zaten zor ayakta duran sporumuzu tamamen yok etme riskiyle karşı karşıya kalırız “ gerekçesi ile TBMM raporunda karşı çıkmaktadır. **Spor Hukuku Enstitüsü Derneği**, *Türkiye’de Spor’un Sorunları Hakkında İrdeleme Ve Çözüm Önerileri Raporu*, s. 76, www.sporhukuku.org/dosyalar/tbmm-rapor.pdf (Erişim:05.05.2011)

²⁹ 2007 yılında yapılan kanun değişikliği ile TFF Genel Kurulu'nun üye sayısı 223'ten 267'ye yükseltildi. Yeni düzenlemeyle 267 üyenin 236'sı futbol kulüplerinin temsilcilerinden oluştu.

arasından seçilecek bir Başkan ve altı asıl ve altı yedek üyeden oluşan ve görev süresi, Federasyon Yönetim Kurulu'nun görev süresi kadar olan bir kuruldan söz edilmektedir ki; bu kurulun yargı bağımsızlığı ile ciddi kaygılar olması izahtan varestedir. Tahkim Kurulu, yargı görevini yerine getiren bir kurul olduğuna göre üyelerinin yargı bağımsızlığına sahip kişilerden olması gerekir. Yargı bağımsızlığı, dar anlamıyla, aslında Yargıçların bağımsızlığı anlamına gelir. Yargı, işlevini yargılama ile yerine getirir, bu da yargıçlar eliyle olur. Yargıçların bağımsızlığı, kararlarını verirken özgür olmaları, hiç bir dış baskı altında olmamaları, yasama ve yürütme organlarından emir, tavsiye ve talimat almamaları anlamına gelir³⁰. Anayasalarda ve yasalarda her ne kadar yargı bağımsızlığından ve hâkim güvencesinden bahsedilse de; bugün itibariyle bunun tam anlamıyla gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir³¹. Bu anlamıyla, Tahkim Kurulu üyelerinin tam anlamıyla bağımsız olmadıklarını ve bu anlamda verilen kararların kamuoyu vicdanında sorgulanacağını gözden uzak tutmamak gerekir.

Tahkim Kurulu Talimatı madde 5. *”Tahkim Kurulu, Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip Hukuk Fakültesi mezunları arasından seçilecek bir Başkan ile altı asıl, altı yedek üyeden oluşur. Kurul, ilk toplantısında asıl üyeler arasından bir Başkan Vekili ve bir Raportör seçer. Başkan ve Başkan vekilinin yokluğu halinde, kurula en yaşlı üye Başkanlık eder.*

Tahkim Kurulunun görev süresi, Federasyon Başkanının görev süresi ile sınırlıdır.

Üyelerin belirlenmesinde FIFA ve UEFA kriterleri esas alınır. Özerk federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görev alanlar ile ceza veya disiplin kurullarınca altı aydan fazla cezaya çarptırılmış olanlar Tahkim Kurulu üyesi olamazlar.

Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yeni üye seçilemez. Herhangi bir nedenle boşalan asıl üyeliğe, yedek üyeler sırasıyla ve kendiliğinden gelirler. Eksik kalan yedek üye sayısı, seçilecek yeni üyelerle tamamlanır.” demektedir.

Bu maddede amaçlanan, Tahkim Kurulu'nun görevinde bağımsızlığıdır. Üyeler istifa etmedikçe ve çekilmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi seçilemez. Böylece; kurul üyelerine, bir tür hâkim teminatı tanınmıştır. Bu teminat,

³⁰ Hasan CİLAN, *Yargı Bağımsızlığı*, <http://www.hcilan.av.tr/makale/34-makale/48-yargi.html> (Erişim:05.05.2011)

³¹ Özdemir ÖZOK, *Neden Bağımsız Yargı*, TBB Dergisi, S.60, 2005, s.29

bağımsızlığın da güvencesi olmaktadır. Gerçekten kurul üyelerinin atama değil seçimle gelmesi, kurulun tarafsızlığına gölge düşürebilecek kişilerin üye seçilememesi, görev sürelerinin dört yıl olarak belirlenmesi, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça görevlerinin anılan süre boyunca devam etmesi, kurulun faaliyetlerinde hiçbir baskı hissetmeksizin bağımsız olmasını sağlayacağını düşünüyoruz.

Tahkim Kurulu, Futbol Federasyonu'nun taraf olduğu uyuşmazlıkları çözme yetkisi ve sorumluluğu ayrı bir çelişki konusudur. TFF Yönetim Kurulu'nun aldığı bir kararı inceleyen TFF Tahkim Kurulu'nun, kendisini atayan bir makama karşı alacağı kararların ne derece tarafsızlık sınırları içinde olacağı tartışmalıdır. Bu durumda, her ne kadar üyeler, kararlarını bağımsız hukukçu kimlikleri ile alacak olsalar da, üyelerin üzerinde her zaman için psikolojik bir baskı oluşturacaktır.

Tahkim üyelerinin bağımsız olmaları, Tahkim Kurulu üyelerinin görevlerindeki bağımsızlığı anlamındadır ki; bu da hâkimlerin özellikleri olan yani hiçbir kurum ve kişiden emir alamaması, çalışmalarını hukukun evrensel prensipleri doğrultusunda vicdani kanaatlerine göre karar vermesi gibi özellikleri içinde barındırır. Tahkim üyeleri önlere gelen ihtilafı belli zaman içinde önceden tayin edilmiş usul hukuku prensiplerine göre çözümler³².

Üyelerinin bağımsızlığı kurulun bağımsız olmasının önemli göstergelerinden biridir. Bu nedenle; Tahkim Kurulunun, Futbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından oluşturulmasından dolayı kararlarının objektif hukuk kuralları içinde verilmediği, bağımsız bir kurul görünümünden uzak olduğu sıklıkla ileri sürülmektedir.³³.

³² Selami **ÖZSOY**, Spor Hukukunda Tahkim, www.sporyonetimi.com/Resimler/cilt3sayi1/15-29.pdf (Erişim:05.05.2011)

³³ Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, 1999 yılında Fenerbahçe'nin naklen yayınlar için "havuz" adı verilen oluşuma katılmama iddiasını haklı buldu ve Fenerbahçe'nin yine yayın sözleşmesinin geçerli olduğuna karar verdi. Federasyon bu karar sonrasında uygulamada değişiklik yapmadı. Fenerbahçe'nin sözleşme yaptığı yayın kuruluşu bir maçı naklen yayınlamaya başladı, maçın sonlarına doğru yayın engellendi. Yayın kuruluşu ve Fenerbahçe Federasyonca cezalandırıldı. Federasyon, Tahkim Kurulu'nun kararına uymamakla suçlandı. Olağanüstü kongrede Tahkim Kurulu üyelerinden bir kısmı değiştirildi **ÜÇİŞİK F.** "Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Ötügen Yayınları, 1999, İstanbul, s.230

Tabidir ki; her üye seçiminde, bir iradenin etkisi ve baskınlığı söz konusu olacaktır. Önemli ve asıl olan seçim esasları kadar hatta daha da çok yargıç bağımsızlığına sahip olmaları ve görevlerini icra ederken kendilerini tarafsız kararlar verebilecek güvenli ortamda hissetmeleridir. Gerek siyasi ve gerekse ideolojik birçok etkinin aday seçimine yansması, bağımsızlığı zedeleyici asıl neden olacaktır. Bir kurulun kendisini atayan bir başka kurulun kararlarına karşı bağımsızlığının tartışılması kadar bu kurulun kararlarının bir üst makamca incelenmesi için bir düzenlemeye gidilmesi son derece önemlidir.

1.4. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

5894 sayılı Kanun ile Hukuk Kurulu TFF Merkez Teşkilatı içinde kabul edilmiş, Kanunun 5'inci maddesiyle de Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK), Disiplin Kurulları, Kulüp Lisans Kurulu ve Etik Kurulu ilk derece hukuk kurulları olarak düzenlenmiştir. İlk derece hukuk kurullarının görevleri, yetkileri, hakları ve üyelerinin sahip olmaları gereken nitelikler ile her bir Kurulun usul kurallarının TFF Statüsü ve ilgili talimatlarla düzenleneceği belirtilmiştir.

UÇK, 5894 sayılı Kanunun 5. maddesi hükmü gereği oluşmuş;

a) Kulüpler ile kulüpler,

b) Kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler ve müsabaka organizatörleri,

c) Futbolcu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler

arasında her türlü sözleşmeden doğan ve futbolla ilgili olan uyuşmazlıkları, taraflarının başvurusu üzerine münhasıran yetkili olarak incelemek ve karara bağlamakla görevlendirilmiş bir kuruldur.

UÇK; Federasyon Yönetim Kurulunun belirlediği Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfının, Profesyonel Futbolcular Derneğinin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneğinin her birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere onbeş üyeden oluşmaktadır. Kurulun başkanı ve üyelerinin en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçu olması şarttır.

UÇK Talimatı'nın 2'nci maddesinde UÇK' nin kulüpler ile kulüpler, kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler ve oyuncu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler arasındaki sözleşmeden doğan futbolla ilgili tüm uyuşmazlıkları tarafların başvurusu üzerine münhasıran görevli ve yetkili olarak inceleyeceği ve karara bağlayacağı belirtilmiştir. UÇK, Federasyon Yönetim Kurulu'nun belirlediği Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfı'nın, Profesyonel Futbolcular Derneği'nin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği'nin her

birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere toplam 15 üyeden oluşur. Kurulun Başkanı ve üyelerinin en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip hukukçu olmaları şarttır. Uyuşmazlıklar, 5 kişilik heyetler tarafından karara bağlanır. (UÇK Talimatı madde 3) kararlar eşit oy ve oy çokluğu ile alınır. Bu kararlar ile ilgili olarak kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu'na itiraz olanağı getirilmiştir. (5894 sayılı Kanun'un 5/3 ve Tahkim Kurulu Talimatı'nın 7'nci maddesi)

UÇK, görevinde bağımsızdır. Dolayısıyla Tahkim Kurulu üyelerine sağlanan güvenceler bu Kurul için de geçerlidir. Kurulun hiçbir üyesi UÇK ve Tahkim Kurulu önünde herhangi bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamaz ve TFF'nin diğer hiçbir kurul ve organında görev alamaz. UÇK'nin varlığı, hukuki süreci daha sağlıklı bir hale getirmiştir.

1.5. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) bünyesinde kalan ve 1992 yılında futbol branşının özerkliğe kavuşmasından sonra ve bugün sayıları 60'a yaklaşan özerk spor federasyonlarıyla ilgili hukuki uyuşmazlıklarda itirazlara çözüm bulması için Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsüne göre Genel Müdürlük bünyesinde bir tahkim kurulu kurulmuştur.

Tahkim Kurulu; özerk federasyon ile kulüpler, federasyon ile sporcu, hakem, teknik direktör, antrenör, idareci ve benzeri spor elemanları, kulüpler ile sporcu, antrenör, idareci ve benzeri spor elemanları, kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflarla federasyon yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarına karşı ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar (Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü m.11).

Tahkim Kurulu, 3289 sayılı Kanun, Genel Müdürlüğün ilgili mevzuatı, federasyonların ve uluslararası federasyonların kurallarını dikkate alarak hüküm tesis eder (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü m. 11).

GSGM Tahkim Kurulu Yönetmeliği'ne göre³⁴; kurulun kararları kesin olup Uluslararası Tahkim Mahkemesi'ne (CAS) başvurma hakkı saklı tutulmak kaydıyla, bunlara karşı idari mercilere veya yargı yoluna başvurulamaz. Buna göre, federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve

³⁴ **GSGM Tahkim Kurulu Yönetmeliği**, Madde 12–(R.G.14 Nisan 2007-26493) “18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun kararların açıklanması, maddî hataların düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi hakkındaki hükümleri dışında kurul kararları kesindir.

denetleme kurulu üyeleri hakkında verilen kararlara karşı ulusal federasyonun üyesi olduğu uluslararası federasyonun mevzuatında yer alması halinde taraflar CAS'a başvurabilecektir.

Özerkliğe kavuşan spor federasyonlarının, ceza veya disiplin kurullarınca verdiği kararlara karşı diğer hukuk yollarının kapatılması ve yalnız Genel Müdürlük bünyesindeki Tahkim Kuruluna itiraz yolu açılması, sportif anlamda olumlu bir yaklaşım olduğu görüşünde olanlar vardır³⁵. Şüphesiz ki; bu yaklaşımın nispeten iyi olduğunu söyleyebilirsek de yetersiz olduğu aşikardır. Demokratik hukuk devletinde alınan kararların denetlenebilirliği, ciddi bir önem arz etmektedir. Denetimi sadece itirazla sınırlı tutmak yetersiz bir girişimdir.

Tahkim Kurulu Yönetmeliğine göre, kurula beşi hukukçu, ikisi de spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş, kariyer sahibi kişiler arasından Genel Müdürün teklifi ve Bakanın onayı ile dört yıl süre için yedi asıl ve yedi yedek üye görevlendirilir³⁶. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nde oluşturulan Tahkim Kurulu, sportif uyuşmazlıkların genel yargı alanından uzak tutması açısından olumlu olduğu görüşü ile birlikte bazı zorlukları beraberinde getirebilecektir. 60 civarında federasyon için yedi kişilik kurulun görev yapması zamanla kurulun, iş yükünün fazlalaşmasına sebebiyet verecektir³⁷.

GSGM'nin yayınladığı çerçeve statüye uygun olarak Federasyonların ana statülerini hazırlamak zorunda olmaları, bununla birlikte yine aynı Yönetmelikte yer alan “Özerk federasyonlar, uluslararası federasyonların öngördüğü kurulları oluşturmak zorundadır”³⁸ hükmü ileride çelişkili sonuçlara neden olabilecek niteliktedir³⁹. Nitekim Uluslararası federasyonların bir bölümü, kendilerine üye yerel federasyonların kendi tahkim kurullarını oluşturması zorunluluğu, bunun örneklerinden biridir. Son

³⁵ ÖZSOY, s.21

³⁶ **Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği**, 26669 sayılı Resmi Gazete, Yayın Tarihi: 10 Ekim 2007,

³⁷ ÖZSOY, 22

³⁸ **Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği**. m. 5.

³⁹ T. ÇOLAKOĞLU, “*Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri Ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri*” Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Spor Hukuku Sertifika Programı Bitirme Tezi, http://www.turkhukusitesi.com/makale_700.htm (Erişim:05.05.2011)

yıllarda, birçok uluslararası federasyonun ana statüsünde yapılmış olan değişiklikler ile federasyon bünyesindeki hukuk yollarının tüketilmesinin ardından CAS'a başvuru imkânı tanınmıştır.

2. TFF TAHKİM KURULUNA İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Ankara spor A.Ş. Kulübü tarafından TFF Yönetim Kurulu'nun 06.09.2009 tarih ve 57 sayılı kararı ile Ankara spor'un bir alt kümeye düşürülmesi ve üç yıl müsabakalardan men'ine karar verilmesi, bu karar üzerine davacı kulübün yasal süresi içerisinde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'na müracaatı üzerine TFF, Tahkim Kurulunun 06.10.2009 tarih ve 531/533 sayılı karar ile Ankara spor A.Ş. adına vekili tarafından yapılan itirazın reddi ile Ankara spor A.Ş.'nin bir alt lige düşürülmesine dair PFDK'nın 15.09.2009 tarih ve T2009-2010/121, K2009-2010/147 kararının onanmasına kesin olarak karar verilmesi üzerine Ankara Spor açmış olduğu davada Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının, Anayasa'nın 7, 9, 10, 36, 38, 125 ve 138 maddelerine aykırılığı savıyla iptali başvurusunda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazetede 26.02.2011 tarihinde 27858 sayılı ile yayımlanan kararı ile 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 4. fıkrasının "...ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz" bölümü Anayasa'ya aykırı olması nedeni ile iptal edilmiştir

Mahkemeler önünü gelen uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesine götürülebilmesi için, mahkemenin ihtilafa bakmakta görevli olması gerekmektedir. Ayrıca yine sadece ihtilafa uygulanacak hüküm Anayasa Mahkemesine götürülebilecektir. Nitekim 1982 Anayasanın 152. maddesinde, "*Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerinin Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesi bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır*" demektedir.

Anayasa Mahkemesi önüne gelen davada, davanın esasına girmeden öncelikle usule yönelik inceleme yapacağından Ankara 4.Asliye Hukuk Mahkemesi uyuşmazlığa bakıp bakmamakta görevli olup olmadığına bakarsak;

5894 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile TFF, "...özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, ..." şeklinde tanımlanmıştır. Yani Kanun ile TFF kamu tüzel kişisi değil, özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. Bu durumda TFF ile ilgili ihtilaf idari yargıda değil, adli yargıda görülecektir.

Kanunda, TFF'nin özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanmış olması, TFF'yi özel hukuk tüzel kişisi yapmaz. Bu değerlendirmeyi yaparken, TFF'nin diğer görev ve işlevlerine de ayrıca bakmak gerekir. Ancak bundan sonra bir kurumun kamu tüzel kişisi mi yoksa özel hukuk tüzel kişisi mi olduğuna karar verilebilir. Fakat bu açıdan değerlendirilse bile, yine de TFF'nin özel hukuk tüzel kişisi olduğu fikrine ulaşılabilir.

Anayasa Mahkemesi'nin de Ankara 4.Asliye Hukuk Mahkemesinin itirazını inceleyerek esastan karar vermiş olması, TFF'nin Anayasa Mahkemesi'nce de özel hukuk tüzel kişisi olduğunun kabul edildiği anlamına gelmektedir. Aksi olsa idi, bu durumda Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tazminat davası, görevsiz bir mahkemede açılmış olacağı için ve görevsiz mahkemede açılan dava nedeni ile Anayasa Mahkemesi'ne başvuramayacağı için Anayasa Mahkemesi'nce başvuru esasa girmeden ret edilecek idi.

Anayasa Mahkemesi önüne gelen davada 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 1, 2, 3 numaralı fıkraları Tahkim Kurulunun oluşumu, yapısı, niteliği, görev, yetki, işleyiş, usul ve esasları ile ilgili olduğundan ve Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi önündeki ihtilafa uygulanmayacağından, bu fıkralara ilişkin iptal istemi esasa girmeden, bu fıkraların Anayasa'ya aykırı olup-olmadığı incelenmeden usulden reddedilmiştir.

Tahkim Kurulu kararlarının iptaline ilişkin olan 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 4. fıkrası Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin ihtilafa uygulayacağı hüküm olduğu için, sadece bu fıkranın Anayasa'ya aykırılığı Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiştir. Kanunun bu fıkrası ile Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlayacağı ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilmektedir.

TFF, futbol alanındaki uyuşmazlıkları çözmek için birtakım hukuk kurulları, usul ve prosedürler belirlemiş ve hatta çıkacak uyuşmazlıklarda bu prosedürlere müracaat etmek zorunluluğu getirmiş olabilir. Bu hususlar Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır. Fakat bu aşamalardan sonra kararı kabul etmeyen taraf için, yargı yolunun kapatılması ve yargı yoluna müracaat edemeyecek olması Anayasa'ya aykırı bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, TFF içerisindeki birtakım usul ve prosedürler bakımından anlam ifade eden Tahkim Kurulu kararlarının kesin ve nihai

olarak belirtilmiş olmasının savunma ve hak arama özgürlüğü ile adli mercilere müracaat etme hakkını engellemediğine karar vermiştir. Bu nedenle 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 4. fıkrasının tamamını iptal etmemiştir. Sadece 5894 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 4. fıkrasının içeriğinde yer alan "...ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz" hükmünü Anayasanın 9. ve 36. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında karşı oy gerekçesini de tahlil edecek olursak, "*TFF'nin kamu gücünü ve kamu ayrıcalığını kullandığı için idari bir kurul olduğunu belirtmiştir. Buna göre idari bir kurul olan TFF kaynaklı ihtilafların da idare mahkemesinde görülmesi gerekmektedir. Oysaki davaya konu ihtilaf adli mahkemede yani Asliye Hukuk Mahkemelerinde açılmıştır. Bu nedenle adli mahkeme olan Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'nin itiraz konusu kuralı davaya uygulama görev ve yetkisi olmadığından Anayasa Mahkemesinin de işin esasına girmeden görev yönünden ret edilmesi gerektiğini*" belirtmiştir.

TFF almış olduğu kararlar ile kamuyu etkilese de bu durum TFF'nin kamu tüzel kişisi olduğu anlamına gelmez. Kamu gücünü kullanıyor olmak ile kamuyu etkiliyor olmak birbirinden farklıdır. Kanunun amacına ve kanun ile getirilmek istendiğine de baktığımızda ulusal ve uluslararası alanda sporla ilgili yapılan mevzuat düzenlemelerinde, artık sporun devletin dışında tamamen bağımsız bir yapıya kavuşturulması amacı da göz ardı edilmemelidir⁴⁰. Dolayısıyla karşı oy yazısının makul gerekçeler içermediğini söylemek pek de yanlış olmaz.

Diğer karşı oy gerekçesine göre; "*FİFA ve UEFA milliler arası teşekküllerdir. TFF de bu uluslar arası kuruluşların bir üyesidir. Dolayısı ile TFF, FİFA ve UEFA'nın almış olduğu kararlara uymakla yükümlüdür. FİFA ve UEFA düzenlemelerinin temel hukuk ilkelerine uygun olarak bütün ülkelerin iç hukuklarına etki edecek şekilde uluslar arası niteliktedir. Türkiye'de uluslararası teşekküllere (FİFA ve UEFA) üye olmakla bu küresel (uluslararası) kurallara uymayı taahhüt ettiğine göre, artık spor ihtilaflarının yargıya taşınması gerektiği gibi yorum yapılmaması gereklidir. Futbol dahil, uluslar arası spor dallarındaki ihtilaflarda "tahkim" usulü benimsenip kabul gördüğüne göre, tahkim kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağı ilkesinin getirilmesi Anayasa'ya aykırı ve yargı yetkisinin devri olarak kabul edilemez. Dava konusu kural, Türkiye'nin*

⁴⁰ Bayram Ali **HACIMUSTAFAOĞLU**, Anayasa Mahkemesi TFF Tahkim Kurulu Kararının Değerlendirmesi <http://www.bayramalihacimustafaoglu.av.tr/?p=142> (Erişim:05.05.2011)

uluslar arası yükümlülüğünün tabii bir sonucu olup, uluslar arası kuralların dışına çıkılarak bu konuda kendimizi has bir yargı düzeni getirmek de mümkün bulunmamaktadır.”

Uluslararası teşekküller, devletlerin, devlet organlarının veya temsilcilerinin ortak fikir ve iradeleri ile meydana gelir ki; FIFA ve UEFA, uluslararası teşekküller değildir, buldukları ülkelerde demek vasfında kurulmuş özel hukuk tüzel kişilikleridir. Bu da demek oluyor ki; herhangi bir demekten hiçbir farkları yoktur. Dolayısı ile FIFA ve UEFA'nın almış oldukları kararlar ve getirmiş oldukları düzenlemeler de uluslararası kabul edilemez. Bu nedenle FIFA ve UEFA'nın kararları, Türkiye'yi bağlayan veya Türkiye'nin uymak zorunda olduğu kararlar ve düzenlemeler değildirler. Dolayısıyla bu karşı oy gerekçesinin isabetsiz olduğu kanaatindeyiz.

Anayasa Mahkemesi , “Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi öngörülebilir. Bu durumda yasa koyucu, futbol sporu alanındaki uyuşmazlıkları çözmek üzere, görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa yargı yolunun açık tutulması gerekir” görüşündedir. Bu görüş yukarıda bahsettiğimiz örnek olayda olduğu gibi futbolun dinamikleri ile yargı sürecinin uzunluğunu bir ihtisas yargı organını şart kılmaktadır.

Mahkemenin haklı olarak belirttiği gibi tahkim genel olarak öğretide, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi tahkim üyelerinin Federasyon Yönetim Kurulu tarafından seçiliyor olması bağımsızlık ilkesini zedelemektedir.

Anayasa Mahkemesi gene anılan kararında; 5894 sayılı Kanunun 6. maddesinin incelenmesinden TFF Tahkim Kurulu'nun, hukuki uyuşmazlıkların, bağımsız kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığının, yargı işlevi yerine getiren bir kurul olarak düzenlendiğinin anlaşıldığını belirtmiştir. Tahkim kararlarının TFF içinde kesin ve nihai olmasının, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmayacağı gibi, yargı yoluna başvurulmasını da engellemediğini ancak Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulamayacağı

hükümünün, tarafların yargı mercileri önünde dava haklarını kullanmalarını engellediği görüşündedir.

Anayasa Mahkemesi, “yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir ise de, bu kurulun kesin ve nihai kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamaması Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğinde olup, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz” görüşü ile tahkim kararlarına karşı yargı yolunun kapatılması hükmünü iptal etmiştir.

Buna karşılık yasa koyucu, 6214 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun m.1 ile “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*” ibaresini Anayasa’nın 59. maddesine ekleyerek, 5894 sayılı Kanunun iptal edilen hükmünü Anayasal bir norm statüsüne kavuşturmuştur. Ancak bu durumda da iptal edilen yasa hükmünün Anayasa’da düzenleme bulmasının, Anayasa Mahkemesi’nin tespitiyle hala Anayasa’nın 9. ve 36. maddelerine aykırı olup olmadığı tartışmaları gündeme gelecektir. Kanaatimizce, iptal edilmiş olsa bile, Anayasa’ya eklenen bu hükmün, Anayasa’nın diğer maddeleri ile bir hiyerarşi içinde olmadığından Anayasa’nın diğer maddelerine aykırılığının devam ettiğini söylemek doğru olmayacaktır. Anayasa’daki bu düzenleme ile yasa koyucu, Anayasa’da Tahkim Kurulu kararları için bir istisna düzenleme yapmış olmaktadır. Böylece, Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacak olmasının, Anayasa’da yapılan değişiklikle yasal bir zemine kavuştuğunu görmekteyiz.

Anayasa Mahkemesi kararı üzerine adeta jet hızıyla hem de muhalefetin bile desteği ile yapılan değişiklik, yukarıda izah ettiğimiz gibi sporun özellikle futbolun dinamiklerinin çok hızlı karar alınmasını gerektirmesi, yargı süreciyle bunun sağlanabilmesinin imkânsız olduğunun yasama organınca da kabulünün göstergesidir.

3. SONUÇ YERİNE: TAHKİM KURULUNA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çalışmamızda belirttiğimiz hususlar kapsamında, geliştirilmesi halinde işleyişe katkı sağlayacak çözüm önerilerimiz şunlardır:

Tahkim Kurulu’nun oluşturulmasında, Federasyon Genel Kurulu tarafından seçilme veya Yönetim Kurulu tarafından atanma yerine farklı bir yöntemle göreve gelme sağlanabilir. Nitekim Tahkim Kurulları yargılama

görevi gördüklerinden yargı bağımsızlığını bu kurul üyeleri için de sağlamak hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Yargı bağımsızlığına en iyi hizmet edecek yöntem benimsenerek tarafsızlığı en tatmin edici kişilerden yetkin hukukçular seçilebilir. Federasyon dışında bir kurumdan, Spor hukuku konusunda yetkin akademisyenlerden, avukatlardan, ya da hâkimlerden Yargıtay ya da Danıştay'a yapılacak atamaya benzer bir usulle ya da kurulacak Spor Bakanlığı tarafından yapılacak seçimle seçilebilirler. Zira Anayasa'da (m.59) Tahkim Kurulu kararına karşı yargı yoluna gidilemeyeceği ve 5894 sayılı Kanunda (m.6/4) bu kararların nihai olduğu düzenlendiğine göre, bu durumda Tahkim Kurulu'nun yapısının tarafsız ve nitelikli üyelere seçilmesi, ayrıca önem kazanmaktadır.

Federasyonların disiplin organları iki dereceli olması halinde denetlenebilirlik artırılmış ve organların çalışması iş yükü anlamında rahatlatılmış olacaktır.

Spor ile alakalı uyuşmazlıkların, farklı farklı yollardan çözülmesi, spor hukuku alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözmek amacıyla 1984 yılında İsviçre'nin Lausanne kentinde kurulan Spor Tahkim Mahkemesi'nin bu yöndeki uygulamalarından işlerlik kazanmış, tahkim yanında arabuluculuk yöntemi de sık uygulama alanı bulan bir yöntem olarak belirlemiştir⁴¹. Ekonomik bir değer olmasından dolayı spor alanındaki hem farklı hem çeşitli uyuşmazlıkların çözümü konusunda, mevcut bu yöntemin (arabulucuk) hukuk sistemimizde düzenlenmesi hızlı ucuz ve etkili bir şekilde sporun doğasına uygun çözümler olacaktır. Ayrıca arabulucuk gibi bir yöntemin varlığı, spor hukuku gibi spesifik bir alana özgü kuralların oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Yukarıda izah ettiğimiz gibi spor organizasyonları, özellikle futbol, bugün çok geniş kitlelere hitap eden büyük ekonomik etkinliklerdir. Federasyonlarca verilen kararların yargı sürecinde uzun süre belirsiz kalması bu dinamik yapıyla bağdaşamayacaktır. Bu durum yasama organınca da kabul edildiğinden, Anayasa Mahkemesi kararından kısa bir süre sonra Anayasa değişikliğine gidilerek Spor Federasyonları Tahkim Kurulu kararları yargı denetiminin dışında bırakılmıştır. Ancak bu Kurulun kararlarının bazılarının özellikle büyük ekonomik yük getiren kararların küme düşme kararı verilmesi, ağır para cezaları gibi bağımsız bir başka otorite tarafından temyiz incelemesine tabi tutulması son derece önemli ve gereklidir. Böylece kamuoyunun verilen kararların yukarıda izah ettiğimiz

⁴¹ Cem **ÖZCAN**, *Spor Tahkim Mahkemesi ve Arabulucuk*, İzmir Barosu Dergisi, Y.76, S.1, Ocak 2011, s.105

kaygılardan (tekrar seçilme) arınmış olduğuna inancı artacak, hem de yasada temyiz aşaması Anayasa'ya uygun bir şekilde ve hızlı bir sürece uygun olarak düzenleneceğinden sporun dinamiklerine zarar vermeyecektir.

KAYNAKÇA

AĞAR Serkan, Türk Futbol İdaresinde Türk Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi, TBB Dergisi, S.63, Mart-Nisan 2006.

AĞAR Serkan, Kamu Kurumları (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi, TBB Dergisi, S.65,2006 .

AKYILMAZ Bahtiyar- **SEZGİNER** Murat-**KAYA** Cemil, Türk İdare Hukuku, Seçkin, Ankara 2009.

CİLAN Hasan, Yargı Bağımsızlığı, <http://www.hcilan.av.tr/makale/34-makale/48-yargi.html> (E.T:05.05.2011).

ÇOLAKOĞLU T. “Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri Ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri” Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Spor Hukuku Sertifika Programı Bitirme Tezi, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_700.htm (E.T:05.05.2011).

DAYINLARLI Kemal, HUMK'da düzenlenen ihtiyari İÇ TAHKİM, 2. Baskı, Ankara 2004.

DEVECİOĞLU Sebahattin, Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_31134.pdf (E.T:05.05.2011).

DEVECİOĞLU Sebahattin, Türkiye'de futbolun kurumsallaşması, s. 12, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_34134.pdf (E.T:05.05.2011).

ERTEN Rıfat, Türk Sporunun yapısal düzeni, <http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/118-137.pdf> (E.T:05.05.2011).

GÖZÜBÜYÜK A.Ş., **TAN** T. İdare hukuku,C.1, Ankara 1998.

HACIMUSTAFAOĞLU Bayram Ali, Anayasa Mahkemesi TFF Tahkim Kurulu Kararının Değerlendirmesi

<http://www.bayramalihacimustafaoglu.av.tr/?p=142> (E.T:05.05.2011)

KÖSE Hüseyin Alpay, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, http://sites.khas.edu.tr/tez/HuseyinAlpayKose_izinli.pdf (E.T:05.05.2011).

KURU, Baki; **ARSLAN**, Ramazan; **YILMAZ**,Ejder; Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 21. b; Ankara 2010.

KÜÇÜKGÖNGÜR Erkan, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2001-50-02/AUHF-2001-50-02-Kucukgungor.pdf> (E.T:05.05.2011).

ÖZCAN Cem, spor tahkim mahkemesi ve arabulucuk, İzmir barosu dergisi, Y.76, S.1, ocak 2011.

ÖZER Ferdi, Futbolun Yüksek Mahkemesi, Hukuk Gündemi, S.7, Bahar 2007.

ÖZOK Özdemir, Neden Bağımsız Yargı, TBB Dergisi, S.60,2005.

ÖZSOY Selami, Spor Hukukunda Tahkim, www.sporyonetimi.com/Resimler/cilt3sayi1/15-29.pdf (E.T:05.05.2011)

PEKCANITEZ Hakan- **ATALAY** Oğuz- **ÖZEKES** Mustafa, Medeni Usul Hukuku, 9. B, Ankara, 2010.

SOYSAL Tamer, Kulüp İle Profesyonel Futbolcu Arasındaki Sözleşmeler Ve Sözleşmelerden Doğan İhtilaflarda Yargı Yeri, www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.sayı/tamersoysal.pdf (E.T:05.05.2011).

Spor Hukuku Enstitüsü Derneği, Türkiye’de Spor’un Sorunları Hakkında İrdeleme Ve Çözüm Önerileri Raporu, www.sporhukuku.org/dosyalar/tbmm-rapor.pdf.

ÜÇİŞİK F. “Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1999.

YURTCAN Erdener, Ulusal ve Uluslararası Boyutta Futbol Hukuku, www.sporbilim.com/dosyalar/Paneller-A.pdf (E.T:05.05.2011).